

ความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐม*

สุจิตรา สมพงษ์**

ดร. นงนุช โรจนเลิศ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบ ความสุขของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามสภาพการสมรสก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์ จำนวนบุตร การมีโรคประจำตัว การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ระยะเวลาที่พักอยู่ในสถานสงเคราะห์ และการมาเยี่ยมของครอบครัวของผู้สูงอายุ 3) เพื่อศึกษามุมมองที่มีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราจังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอู่ถ้ำ) อำเภอนครชัยศรี จำนวน 45 คน และในอำเภอมืองจังหวัดนครปฐม จำนวน 65 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิง และตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม ที่มีคะแนนความสุขเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 6 คน และต่ำสุด จำนวน 6 คนในแต่ละสถานสงเคราะห์ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม มีความสุขอยู่ในระดับมาก 2) ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม ที่มีสถานภาพสมรส การมีโรคประจำตัว ระยะเวลาที่พักอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา และการมาเยี่ยมของครอบครัวต่างกัน มีระดับความสุขไม่แตกต่างกัน และผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตร และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน มีระดับความสุขที่แตกต่างกัน 3) ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐมมีมุมมองต่อความสุขว่า เกิดจากการช่วยเหลือตนเองได้ ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพร่างกาย การมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ ยิ้มแย้มแจ่มใส การแบ่งปันทุกข์และสุข ได้เห็นความสำเร็จของลูกหลาน และการได้ร่วมกิจกรรมในสถานสงเคราะห์

คำสำคัญ : ความสุขของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา

* วิทยานิพนธ์ ปรญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน

** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

***อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร

Happiness of the Elderlies in Nursing Homes, Nakhon Pathom Province

Sujitra Somphong
Nongnuch Rotjanalert, Ed.D.

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the level of the elderlies' happiness in Nakhon Pathom Province, 2) To compare the elderlies' level of happiness as classified by personal demography : marital status prior to being resident in nursing homes, number of children, underlying disease, participation in religious activities, duration of residency in nursing homes, visiting of the family members, and, 3) to study the elderlies' perspective towards happiness. The population for quantitative study were 110 male and female elderlies in 2 nursing homes to whom 45 from Nakhon Chaisri and 65 from Nakhon Pathom. The samples for qualilative study were selected from 6 of those whose happiness scores were highest and, 6 of the lowest.

Instrument used to collect data was interview questionnaire constructed by the researcher. Data were analyzed for percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results revealed that: 1) The elderlies' happiness were at a high level. 2) The elderlies' happiness as classified by marital status, underlying disease, duration of residency, and visiting of the family members were not different, while those with member of children, and participation in religious activities were different. 3) The elderlies's perpectives towards happiness were concern with self-dependent, and acceptance of one's own physical changes, religious faithfulness, companionships among friends in nursing homes, emotional wellness, emotional sharing of happiness and sadness, viewing of their children's sucessfullness and residential activities participation.

Keywords : Happiness Of The elderly in nursing homes

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

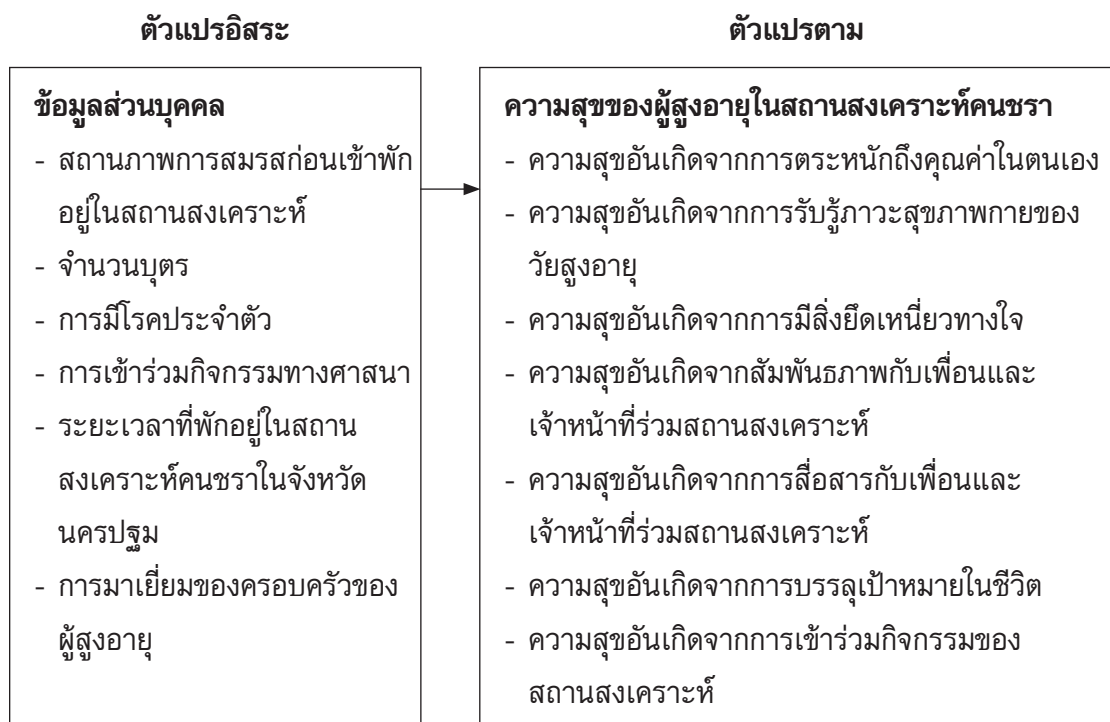
ความสุขเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ รัฐบาลจึงได้กำหนดให้เรื่องความสุขเป็นเป้าหมายหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กล่าวคือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อบ่มงู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์มีความเจริญก้าวหน้าทำให้ผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพได้รับการรักษาที่ดี คนส่วนใหญ่สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ ทำให้คนมีอายุเฉลี่ยที่สูงขึ้น (ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ, 2548) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมผู้สูงอายุในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย กำลังพบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาอันสั้น คือ การเปลี่ยนแปลงประชากรที่ทำให้จำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และแนวโน้มของเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมและอุตสาหกรรมในครัวเรือนได้ลดบทบาทลง ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวขยายได้เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โอกาสที่ผู้สูงอายุจะขาดที่พึ่งหรืออยู่กันสองคนตายหรืออยู่เพียงลำพังมีเพิ่มมากขึ้น (ชุดิไกร ตันติชัยวานิช, 2551) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อจิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้สูงอายุโดยตรง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ด้านครอบครัว และด้านสังคม ส่งผลให้ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุลดน้อยลงได้ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ จึงได้จัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา โดยการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของสถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อบรรเทาและบริการผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาดังกล่าว การที่ผู้สูงอายุต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตโดยสิ้นเชิง ต้องจากบ้านของตนเองมาอาศัยที่สถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งมีความแตกต่างในทุก ๆ ด้าน ทั้งวิถีชีวิต สังคม และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ข้อจำกัดต่าง ๆ ภายใต้กฎระเบียบของสถานสงเคราะห์คนชรา ทำให้ขาดอิสระภาพสูญเสียบทบาท และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลง จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความสุขในการดำเนินชีวิตในช่วงบั้นปลายในสถานสงเคราะห์คนชราทั้งสิ้น ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เข้าไปอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ จะมีปัญหาทั้งด้านร่างกาย อันเนื่องมาจากสภาพของวัย เจ็บป่วย และโรคประจำตัว สำหรับปัญหาทางด้านจิตใจ มีความรู้สึกหดหู่ เศร้า เสียใจ หรือวิตกกังวล ซึ่งมีสาเหตุมาจากการถูกทอดทิ้งของบุตรหลาน ญาติมิตรและขาดผู้ดูแลให้การเลี้ยงดู ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรามีความสุขอยู่ในระดับใด ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้ระดับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราต่างกันหรือไม่ และศึกษาเชิงคุณภาพของผู้สูงอายุที่ได้คะแนนความสุขในระดับสูง และผู้สูงอายุที่ได้คะแนนความสุขในระดับต่ำมีมุมมองต่อความสุขอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์

คนชรา เพื่อให้ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในบ้านปลายชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ สถานภาพการสมรสก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์ จำนวนบุตร การมีโรคประจำตัว การเข้ากิจกรรมทางศาสนา ระยะเวลาที่พักอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม และการมาเยี่ยมของครอบครัวของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษามุมมองต่อความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐมที่สามารถสื่อสารได้ โดยประกอบด้วยผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) จำนวน 45 คน และสถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดนครปฐมจำนวน 65 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งหมด 110 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีคะแนนความสุขเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 3 คน และผู้สูงอายุที่มีคะแนนความสุขเฉลี่ยต่ำสุด จำนวน 3 คนในแต่ละสถานสงเคราะห์ รวม 12 คน โดยได้รับการยืนยันจากพี่เลี้ยงผู้ดูแลใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน ว่าผู้สูงอายุมีความสุขตามคะแนนเฉลี่ยสูงสุด หรือ ต่ำสุดเป็นจริงตามค่าคะแนนความสุขนั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ชุด ที่ให้ประชากรและตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ได้แก่ สถานภาพการสมรส ก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์ จำนวนบุตร การมีโรคประจำตัว การเข้าร่วมพิธีทางศาสนา ระยะเวลาที่พักอยู่สถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม และการมาเยี่ยมของครอบครัว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือก

ส่วนที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม มีข้อคำถามทั้งหมด 72 ข้อ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามวิธีของลิเคิร์ท

ส่วนที่ 3 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับมุมมองที่ผู้สูงอายุมีต่อความสุขทั้ง 7 ด้าน โดยคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีคะแนนความสุขในระดับสูงและระดับต่ำจำนวน 3 คนในแต่ละสถานสงเคราะห์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยและวรรณกรรม แนวความคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา

ในจังหวัดนครปฐม และสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) = 0.5 ขึ้นไป และนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นและได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try Out) กับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราอำเภอบางแพ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรีที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีข้อคำถาม 7 ประเด็น ผ่านการตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปใช้กับตัวอย่างของแต่ละสถานสงเคราะห์ รวมเป็นจำนวน 12 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือ ขออนุญาตศึกษาและขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังศูนย์สถานสงเคราะห์คนชราคนชราในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำแบบสัมภาษณ์ความสุขของผู้สูงอายุ ที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มประชากร ได้รับแบบสัมภาษณ์กลับคืนมาจำนวน 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่ได้ไปทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีคะแนนความสุขเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 3 คนและผู้สูงอายุที่มีคะแนนความสุขเฉลี่ยต่ำสุดจำนวน 3 คนในแต่ละสถานสงเคราะห์รวม 12 คน โดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยบันทึกข้อความโดยใช้การจดบันทึก และการบันทึกเทปขณะสัมภาษณ์ นำข้อมูลบันทึกเทปการสัมภาษณ์ที่ได้รับกลับคืนถอดเทป บันทึกข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับกลับคืนมาดำเนินการกระทำกับข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Descriptive Statistics สถิติการแจกแจงความถี่ คำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับมุมมองที่ผู้สูงอายุมีต่อความสุขทั้ง 7 ด้าน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 110 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์ดังนี้ เป็นหม้ายจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 ไม่มีบุตรจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9 มีโรคประจำตัวจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 85.5 เข้าร่วมพิธีทางศาสนาเป็นบางครั้งจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 49.1 ระยะเวลาที่พำนักอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา 1-5 ปีจำนวน 52 คน ร้อยละ 47.3 และมีการมาเยี่ยมของครอบครัว 1-3 ครั้งต่อปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 60

2. การวิเคราะห์ระดับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม พบว่ามีความสุขอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4284$)

3. การวิเคราะห์ระดับความสุขโดยรวมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสุขในแต่ละด้าน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

3.1 จำแนกตามสถานภาพการสมรสก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยรวม พบว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด หย่า หม้าย และสมรส มีความสุขอยู่ในระดับมากตามลำดับ

3.2 จำแนกตามจำนวนบุตรโดยภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตร 1 คนมีความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตร 1 คน ผู้สูงอายุที่ไม่มีจำนวนบุตร ผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตรมากกว่า 3 คน ผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตร 3 คน และผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตร 2 คน

3.3 จำแนกตามการมีโรคประจำตัวโดยภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัว และไม่มีโรคประจำตัวมีความสุขอยู่ในระดับมากตามลำดับ

3.4 จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา โดยภาพรวมพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกครั้งมีความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกครั้ง ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นบางครั้ง และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาตามลำดับ

3.5 จำแนกตามระยะเวลาที่พักรักษาในสถานสงเคราะห์คนชรา โดยภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาที่พักรักษาในสถานสงเคราะห์คนชรานาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 1-5 ปี และจำนวน 6-10 ปี มีความสุขอยู่ในระดับมากตามลำดับ

3.6 จำแนกตามการมาเยี่ยมของครอบครัว โดยภาพรวม พบว่าผู้สูงอายุที่ไม่เคยมีการมาเยี่ยมของครอบครัว มีการมาเยี่ยมของครอบครัวเกิน 3 ครั้งต่อปี และมีการมาเยี่ยมครอบครัว 1-3 ครั้งต่อปีมีความสุขอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผลการสัมภาษณ์พบว่า

4.1 ความสุขอันเกิดจากการตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับสูง เป็นผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเอง สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ทำให้มีความคิดว่าชีวิตตนเองยังมีคุณค่า มีความหมาย สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ เป็นผู้สูงอายุที่มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนได้กระทำ มีความสุข คิดว่าว่าตนเองมีประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ส่วนผู้สูงอายุที่มีความสุขในระดับต่ำ มีความคิดว่าที่เป็นภาระของผู้อื่นทำให้เกิดความคิดว่าไม่อิสระ สูญเสียความภูมิใจในตนเอง ส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุมาก ทำให้การยอมรับในคุณค่าในตนเองลดลง ทำให้คิดว่าเป็นภาระแก่สังคม

4.2 ความสุขอันเกิดจากการรับรู้ภาวะสุขภาพกายของวัยสูงอายุ ผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับสูง เป็นผู้ที่ยอมรับและเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายตามวัยได้ มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพร่างกายรู้จักป้องกันและส่งเสริมสุขภาพตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในระยะเวลาการดำรงชีวิตที่ยืนยาว ทำให้ไม่มีความกังวลต่อสภาวะร่างกายที่เสื่อมตามวัย สามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข ส่วนผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับต่ำ ส่วนหนึ่งเป็นผู้มีโรคประจำตัว ขาดการส่งเสริมดูแลโรคด้วยตนเองถึงแม้จะได้รับคำแนะนำและส่งเสริมสุขภาพแล้วก็ตาม ทำให้การควบคุมโรคที่เป็นอยู่ไม่มีประสิทธิภาพ ผู้สูงอายุอีกส่วนหนึ่ง เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง มีโรคภัย ความเสื่อมไปตามวัยทำให้เกิดทุกข์เพราะสังขารไม่เหมือนเดิม ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ทำให้รู้สึกถึงความถดถอยของร่างกาย ไม่รู้จักวิธีการดูแลสุขภาพของตนเอง ทำให้ไม่มีความสุขความเครียดแต่ระบายออกโดยทางที่ผิด เช่น การสูบบุหรี่

4.3 ความสุขอันเกิดจากการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ ผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับสูง เป็นผู้สูงอายุที่นำหลักธรรมทางศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ชีวิตและจิตใจ เพื่อประโยชน์สุขและพ้นทุกข์ได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้สุขภาพจิตดี ทำให้สุขภาพกายแข็งแรง ไร้ความ

กังวล ปราศจากความเครียด ส่วนผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับต่ำ เป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจ ในการนำหลักปฏิบัติทางศาสนา ในการดำเนินชีวิต แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาได้ ยังอยู่ในอารมณ์และความต้องการของตนเอง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ ยังทำตามความชอบใจของ ตนเอง ยังมีความโกรธและเครียดต่อในชีวิตปัจจุบันทำให้จิตใจไม่สงบสุข เป็นทุกข์ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่เป็นสุข

4.4 ความสุขอันเกิดจากสัมพันธภาพกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ร่วมสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ มีความสุขอยู่ในระดับสูง เป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ร่วมสถานสงเคราะห์ ให้กำลังใจกัน ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้ความเมตตา ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความเอาใจใส่ ปรับทุกข์ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา สัมพันธภาพที่ดีต่อกันช่วยเสริมสร้างพลังใจให้ผู้สูงอายุ และดำเนินชีวิต ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับต่ำ ขาดการปฏิสัมพันธ์กับสังคม เนื่องจากขาดการแยกตัวเอง ไม่ปล่อยวาง ยังมีความโกรธ รู้สึกว่าตนเองไม่ต้องพึ่งพาใคร ไม่มีการ แบ่งปัน ทำให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่รู้จักการพึ่งพา การดำเนินชีวิตแบบอยู่ไปวัน ๆ กับตัวเอง

4.5 ความสุขอันเกิดจากการสื่อสารกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ร่วมสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ มีความสุขอยู่ในระดับสูง เป็นผู้สูงอายุที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีการยิ้ม ทักทาย พุดคุยกันเมื่อพบกัน หรือได้รับความอบอุ่นจากการสัมผัสของเจ้าหน้าที่ร่วมสถานสงเคราะห์ ที่ให้การโอบกอด เหมือนลูก การใช้คำพูดที่ไพเราะ นอบน้อม และให้เกียรติซึ่งกันและกัน อีกทั้งผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่ยังไม่มี ความเสื่อมของการรับรู้ ทั้งการได้ยิน และระบบประสาท ด้วยการสื่อสารที่ดีส่งเสริมให้มีสัมพันธภาพ ที่ดี ลดความตึงเครียด เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นในสถานสงเคราะห์คนชรา ส่วนผู้สูงอายุมีความสุข อยู่ในระดับต่ำ เป็นผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมของสภาพร่างกาย และจิตใจ ในด้านร่างกาย ในด้านระบบ ประสาทและการได้ยินบกพร่อง ทำให้ประสิทธิภาพการรับรู้ลดลงลดลง ถ้าพุดคุยประโยคซับซ้อนทำให้ ไม่เข้าใจ ส่งผลให้ไม่อยากพุดคุยกับใคร หรือเข้าใจผิด การสื่อสารที่ไม่ชัดเจนทำให้เกิดความเครียด เข้าใจว่าผู้พุดไม่ใหเกียรติตน เกิดความน้อยใจ มีชีวิตอย่างโดดเดี่ยว

4.6 ความสุขอันเกิดจากการบรรลุเป้าหมายในชีวิต ผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับสูง เป็นผู้ที่มีทั้งประสบความสำเร็จในชีวิตถึงแม้จะระยะสั้นก็ตาม ก็จะเล่าในส่วนที่ประสบความสำเร็จทำให้ คิดถึงแล้วรู้สึกมีความสุข อีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ผ่านชีวิตมาได้ด้วยความลำบาก แต่มีความภาคภูมิใจ ที่ผ่านมาได้ หรือเลียบบุตรหลานจนประสบความสำเร็จ แต่ไม่อยากเล่าถึงอดีตที่ผ่านมา เป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ ปล่อยวางจากสิ่งที่ผ่านมา เก็บไว้ แต่ความรู้สึกภาคภูมิใจ สร้างกำลังใจให้ตนเอง และดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีคุณค่าต่อไป ส่วนผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับต่ำ เป็นผู้สูงอายุที่ล้มสมประสงค์ ในอดีต ไม่เลือกจดจำ

ในสิ่งที่ดี ผังใจกับสิ่งที่เบื่อกวน และผิดหวังกับครอบครัว โดยเฉพาะบุตรที่เลี้ยงมา แต่ไม่ได้อยู่ด้วย ในปัจจุบัน ทำให้จิตใจหดหู่ ว่าเหว ไม่เป็นเหมือนที่คาดหวังไว้ ทำให้ขาดกำลังใจ อยู่กับปัจจุบัน อย่างขาดเป้าหมายของชีวิต

4.7 ความสุขอันเกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุมีความสุข อยู่ในระดับสูง เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตดี กล้าแสดงออก รู้สึกตนเองยังมีความสามารถ มีความสุข กับการได้ร่วมเล่นกิจกรรมต่าง ๆ มีความสุขที่ได้รับรางวัล มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ได้ยิ้ม ได้หัวเราะ ผ่อนคลายความเครียดที่มี และมีความรู้และเข้าใจถึงประโยชน์ของการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง การทำกิจกรรมเป็นการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทำให้เกิดการปรับตัวอยู่ร่วมกันได้ดี และดำเนินชีวิตร่วมกัน อย่างมีความสุข ส่วนผู้สูงอายุมีความสุขอยู่ในระดับต่ำ เป็นผู้สูงอายุที่มีสภาวะร่างกายไม่แข็งแรง มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ในการทำกิจกรรม ส่วนหนึ่งจึงไม่เอามาเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลัวเป็น ภาระคนอื่น อีกส่วนหนึ่ง รู้สึกซึมเศร้าชอบแยกตัว รู้สึกคุณค่าตนเองลดลง ไม่เอามาเข้าร่วมกิจกรรม ส่งผลให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความเครียด ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นลำบาก รู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวมพบว่ามีความสุขอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าสถานสงเคราะห์ในปัจจุบันสามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี มีทั้งบริการด้านการแพทย์ ได้กินดีอยู่ดี มีกิจกรรม ด้านนันทนาการและศาสนาอย่างเหมาะสม และการมีกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความสัมพันธอันดี ระหว่างกัน และผู้สูงอายุเองเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยน รู้จักปล่อยวางและสามารถปรับตัวให้มีความสุขในบั้นปลายชีวิตภายใต้สถานสงเคราะห์ และเมื่อแยกความสุขของผู้สูงอายุเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐมมีความสุขในด้านความสุขอันเกิดจาก การเข้าร่วมกิจกรรมของสถานสงเคราะห์ ด้านความสุขอันเกิดจากสัมพันธภาพกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ ร่วมสถานสงเคราะห์ และด้านความสุขอันเกิดจากการตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, 4.52, 4.52 ตามลำดับ) ซึ่งอธิบายได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมก่อให้เกิดความสุข ทำให้ได้รู้สึกผ่อนคลาย และการที่ผู้สูงอายุสามารถร่วมกิจกรรมได้จะทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า และได้มีสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ร่วมสถานสงเคราะห์ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทธิลักษณ์ จันทรธนะสมบัติ (2552) พบว่า การร่วมกิจกรรมกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน จะช่วยให้

ภาวะสุขภาพจิตดี มีความสุข โดยถ้าเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองที่ได้กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพ

ส่วนด้านความสุขอันเกิดจากการสื่อสารกับเพื่อนและเจ้าหน้าที่ร่วมสถานสงเคราะห์ด้านความสุขอันเกิดจากการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ ด้านความสุขอันเกิดจากการรับรู้ภาวะสุขภาพกายของวัยสูงอายุ และด้านความสุขอันเกิดจากการบรรลุเป้าหมายในชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, 4.38, 4.30, 4.22 ตามลำดับ) อธิบายได้การได้สื่อสารพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ เช่น เล่าเรื่องธรรมชาติ ชวนกันปฏิบัติธรรม ทำให้ได้ระบายผ่อนคลาย และการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีศาสนาเป็นที่พึ่ง ทำให้ผู้สูงอายุรู้จักปล่อยวางและมีความสุข มีความเข้าใจต่อสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย ทำให้ไม่เป็นทุกข์เมื่อสังขารร่วงโรยไปตามวัย รู้สึกมั่นคงในบั้นปลายชีวิตในสถานสงเคราะห์คนชรา อธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุมีความสุขในสถานสงเคราะห์คนชราเพราะคิดว่าเป็นสถานที่อยู่แล้วอบอุ่นปลอดภัย ได้รับการดูแลที่ดีจากเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ และไม่มีอะไรต้องกังวลสามารถฝากชีวิตไว้ได้จนตาย

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ

2.1 สถานภาพการสมรสก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสุขในภาพรวมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐม ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพการสมรสก่อนเข้าพักอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างกัน มีระดับความสุขในภาพรวมไม่แตกต่างกัน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภูมิหลังที่ผ่านมา เป็นเพียงอดีต ปัจจุบันส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุไม่มีคู่สมรส อยู่เพียงลำพังในสถานสงเคราะห์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพัตรา ธารานุกุล (2544, 88) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลอุดรธานี พบว่าสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต

2.2 จำนวนบุตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับความสุขในภาพรวมของผู้สูงอายุแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีจำนวนบุตร 1 คนมีระดับความสุขมากที่สุดอธิบายได้ว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราไม่มีบุตรจึงไม่มีความผูกพันกับบุตร และไม่ได้มีความหวังว่าในบั้นปลายชีวิตจะมีคนดูแล ส่วนคนที่มียุตร 2 คน 3 คน และมากกว่า 3 คนมีความสุขน้อยกว่าคนที่มียุตรคนเดียว อธิบายได้ว่าสังคมไทยปัจจุบันผู้สูงอายุมักตั้งความหวังว่า ลูกหลานจะปฏิบัติกับตนเหมือนสังคมในอดีตที่ผ่านมา ว่าลูกหลานจะคอยเลี้ยงดูผู้สูงอายุยามแก่เฒ่า แต่บุตรในปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองต่อผู้สูงอายุได้ตามที่คาดหวัง ด้วยภาระหน้าที่ของบุตร ทำให้ต้องมาอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจ ยิ่งถ้าผู้สูงอายุที่มีบุตรมากกว่า 1 คนจะมีความคิดว่าแม่เลี้ยงดูลูกได้ตั้งหลายคน

แต่แม่คนเดียวลูกไม่สามารถเลี้ยงดูได้ และการมีบุตรหลายคนอาจเกิดความวิตกกังวลว่าลูกแต่ละคนเป็นอย่างไร สุขสบายดีไหม ไม่เหมือนการมีบุตรคนเดียวมีความกังวลน้อยกว่าจึงมีความสุขมากกว่า ส่วนจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความแตกต่างในด้านความสุขอันเกิดจากการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ อธิบายได้ว่า ไม่ว่าผู้สูงอายุจะมีบุตร หรือไม่มีบุตรทุกคนล้วนแต่มีศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจเช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกหลานก็จะปฏิบัติธรรมยึดหลักธรรมเป็นที่พึ่ง ส่วนผู้สูงอายุที่มีบุตรก็จะมีศาสนาเป็นที่พึ่งหรือที่ระบาย ให้พระเจ้าช่วยคุ้มครองให้ลูกปลอดภัย

2.3 การมีโรคประจำตัว ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสุขในภาพรวมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐม ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวและไม่มีโรคประจำตัวมีระดับความสุขไม่แตกต่างกันเพราะวิวัฒนาการแพทย์สมัยใหม่เจริญก้าวหน้ามากขึ้น และสถานสงเคราะห์มีการส่งเสริมพฤติกรรมด้านสุขภาพ และมีการดูแลโดยบุคลากรทางการแพทย์อย่างเพียงพอ ทำให้ผู้ที่มีโรคประจำตัวได้รับการดูแล และรู้จักวิธีการป้องกันทำให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต (2544, 58-68) ได้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมถอยลงตามธรรมชาติของร่างกายย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา พระพุทธเจ้าได้สอนและชี้ให้เห็นถึงความสงบทางจิตใจ ได้สอนถึงหลักแห่งพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ไตรลักษณ์เป็นหลักธรรมที่บอกให้รู้ถึงความเป็นจริงทั้งปวง รวมถึงความไม่เที่ยงของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปถ้าหากยอมรับได้จะทำให้ชีวิตมีความสุข

2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสุขในภาพรวมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐม ผู้สูงอายุที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างกันส่งผลให้ระดับความสุขมีความแตกต่าง เนื่องจากผู้ที่ยึดหลักทางพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต นั้นมักมีความมุ่งมั่นศรัทธาในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างก็มีผลให้ระดับความสุขแตกต่างกันประเด็นในเรื่องของศาสนากับความสุขของผู้สูงอายุไทยแล้วก็พบว่า ศาสนานั้นมีผลต่อความสุขของผู้สูงอายุไทยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาญาจันต์ ลินสภา (อ้างใน อรุณกมล สุขเอนก 2554, 70) ศึกษาเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดกิจกรรมของวัดเพื่อสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมทางศาสนา ที่วัดจัดให้นั้นได้ให้ข้อคิดเรื่องการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุและทำให้จิตใจมีความสงบร่มเย็นยิ่งขึ้น และมีส่วนช่วยลดความวิตกกังวลและช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้เป็นอย่างดี

2.5 ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความสุขในภาพรวมของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ในจังหวัดนครปฐม ผู้สูงอายุที่มี

ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราต่างกัน มีระดับความสุขไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา ที่มีระยะเวลาพักอาศัย 1-5 ปีอยู่ในช่วงระหว่างการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ได้เจอเพื่อนใหม่ และได้รับการดูแลอย่างดี ดีกว่าการอยู่อย่างโดดเดี่ยวภายนอก ส่วนผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในระดับ 6-10 ปีเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้แล้ว มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนและเจ้าหน้าที่ มีความอบอุ่นคุ้นเคย และหากอยู่เกิน 11 ปีขึ้นไป จะยิ่งผูกพันกับสถานสงเคราะห์ชรา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ไม่มีผลต่อความสุข เพราะยอมรับได้ต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

2.6 การมาเยี่ยมของครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสุขในภาพรวมของผู้สูงอายุที่มีการมาเยี่ยมของครอบครัว ต่างกัน มีระดับความสุขที่ไม่แตกต่างกันเพราะส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราส่วนใหญ่อยู่อย่างโดดเดี่ยว ฉะนั้นการมาเยี่ยมหรือ ไม่มาเยี่ยมเลยไม่มีผลต่อความสุขที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้พบปะติดต่อกับบุตร เป็นลักษณะของการมีสัมพันธภาพที่ดีอย่างหนึ่ง และทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกทอดทิ้ง และความสุขในภาพรวมจากการมาเยี่ยมของครอบครัวมีความสุขอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่พอใจแล้วกับสภาพที่เป็นอยู่ สถานสงเคราะห์มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทำจนผู้สูงอายุไม่ได้จดจ่อต่อการมาเยี่ยมของครอบครัว

ผลวิเคราะห์ระดับความสุขโดยรวมจากการจำแนกข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพสมรส การมีโรคประจำตัว ระยะเวลาที่พักอาศัย การเยี่ยมของครอบครัวที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อระดับความสุขที่แตกต่างกัน แต่จำนวนบุตร กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ส่งผลต่อระดับความสุขที่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หากมีการซบซบทางศาสนาได้มากทำไรก็จะมีสุขมากเท่านั้น ส่วนการมีบุตรเพียง 1 คนจะทำให้มีความสุขมากที่สุด เพราะยังมีสายใยแห่งความผูกพันให้คิดถึง และการที่มีจำนวนบุตรน้อยทำให้ความวิตกกังวลน้อยตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้ที่มิบุตร 1 คน และผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุกครั้งมีความสุขมากที่สุด ผลการวิจัยบอกได้ว่าปัจจุบันบริบทของผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราเปลี่ยนไป สมัยก่อนอาจเป็นผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง มีภาวะซึมเศร้า คิดถึงลูกหลาน ช่วยเหลือตัวเองลำบาก แต่ปัจจุบันผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา เป็นผู้ที่มีสมัครใจมาอยู่ในสถานสงเคราะห์มีสุขภาพแข็งแรงช่วยเหลือตนเองได้ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อีกทั้งการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา

เป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน และสวัสดิการที่เพียงพอในสถานสงเคราะห์ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขในระดับมาก แต่ภูมิหลังของแต่ละคน ส่งผลด้านจิตใจ ทำให้ความสุขแตกต่างกันได้ ดังนั้นทางสถานสงเคราะห์จึงควรเน้นด้านกิจกรรมบำบัด หรือส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาด้านจิตสำนึกให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตที่มีอยู่ และอยากมีชีวิตที่ยืนยาว เป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลังต่อไป

2. จากการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าผู้สูงอายุมีมุมมองความสุข ในด้านการมีรายได้ และการมีกิจกรรมภายนอกสถานสงเคราะห์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์มีความสุขเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ยังมีกำลังใจและความสามารถ ในการทำงาน จึงมีความต้องการที่จะหารายได้ให้ตนเอง และส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจ ดังนั้น ทางสถานสงเคราะห์ควรมีการสนับสนุนด้านอาชีพเสริม เนื่องจากผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่สร้างสมประสบการณ์ความสามารถของตนเอง ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมในการทำงานสร้างรายได้อย่างจริงจัง และอีกประการหนึ่งคือการจัดกิจกรรมนอกสถานที่เพื่อให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกรำคาญ เห็นสิ่งแปลกใหม่ทำให้เกิดความสดชื่น กระตือรือร้นในชีวิต เกิดความสุขมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในตัวอย่างสถานสงเคราะห์อื่น ๆ เพิ่มเติม ในด้านมุมมองของความสุขผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ส่งเสริมการให้บริการและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในอนาคต
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม ในเรื่องตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ควบคู่กัน เพื่อให้การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- ชุติไกร ตันติชัยวานิช. (2551). “ความสุขในชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์. (2548). สถานการณ์ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2548. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ป.อ. ปยุตโต. พุทธธรรม (ฉบับเดิม). (2544). พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก.
- พระมหายาจินต์ ลินสุภา. (2544). “ศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดกิจกรรมของวัดเพื่อสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทธิลักษณ์ จันทร์สมบัติ. (2552). “ทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาสาธารณสุข 40 บางแค.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา ธารานุกุล. (2544). “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ.” ปริญญาดการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.